

Summary

Our last issue of the year opens with the monthly reviews. Authors are Balázs Urbán, Andrea Tompa, Balázs Perényi, Tamás Tarján, Lóránt Péteri, Tamás Koltai, Judit Szántó, László Zappe, Csaba Kutszegi and Andrea Stuber who share with the reader their impressions of Pushkin's *Boris Godunov* (Madách Chamber Theatre), István Tasnádi's and Árpád Schilling's *My Homeland, My Homeland* (the Chalk Circle Company at the capital's Great Circus), *Getting Horny* (director Sándor Zsótér's version of Euripides's *Bacchantes* at the Katona József Theatre), Ibsen's *Peer Gynt* and János Székely's *Caligula's Procurator* (National Theatre), Verdi's *Macbeth* (State Opera House), Jon Fosse's *An Autumn Dream* (The Chamber), Maxim Gorky's *The Summer-Guests* (Comedy Theatre), Shakespeare's *King Lear* (Zalaegerszeg), *Kaspar*, a dance production by the company Civilian Quarter at the Artus Studio and Allan Livier's *Hell* (The Stage).

An interview by Tamara Török introduces an interesting and many-sided actress: Erika Molnár.

In our column on world theatre Andrea Tompa presents a retrospective program seen at Kolozsvár/Cluj, consisting of the most important productions of Vlad Mugur, an outstanding Rumanian director recently deceased. Livia Fuchs was present at the Dance Biennale of Lyon where the program was focusing on the dance of Latin America; and János Novák went to Seoul to take part in the XIVth Congress and Festival of ASSITEJ, the Federation for Children's and Youth Theatre.

In our column on theatre history Csaba Galántai presents the formative years of László Márkus (1881–1948), an all-round personality of our theatre who had a productive career as journalist, aesthetician, playwright, director, designer and manager.

We also publish a review on a book: Emőke G. Komoróczy read for us the collected plays of Győző Határ, Hungarian author and critic living in England.

Playtext of the month is Calderón's *The Great World Theatre* as translated and introduced by Péter Fábri.

előképek (*Mangún, Patkánykirály, Némbérgőzarsóság, Elefántcsorda*). Ezek a drámák segítenek – segítenének – abban, hogy őszintén, kendőzés nélkül szembenézzünk korunk való-
ságával, s ha még lehet, jó irányban befolyásoljuk a spontán folyamatokat.

Szürrealis-ezoterikus formálásmódjuk ellenére a Határ-művek olyan mélyen gyökereznek valóságunkban, hogy minden darabnál azt érezzük: „rólunk szól a mese”. 1989–90-es reménytelen társadalmi váltásunkat ő már szinkronban megörökítette *Erdőréme* című allegorikus mesejátékában (meg is jelent *Mangún* című drámakötetében – London, Aurora Könyvek, 1992). Mint egykoron Phaedrus fabuláiban és La Fontaine állatmeséiben, itt is „örök emberi” típusok jelennek meg, amelyek azonban a hazai viszonyokból nőnek ki. A három „jópipa” (Mackómuki, Rókabóka, Kerecsen szarka), illetve a gonosz farkas, Kacifánt, valamint a három „Haramia” (Hihehuha, a sakál, Gyalugyula, a hiéna, no meg Pudipadács, a borz), a semmirekellő Tekergő Gergővel egyetemben – aki a többiek marakodásából hasznot húz –, közelmúltunk, sőt jelenünk „alakos” figurái. A rendszerváltás nagy kísérlete, illúzió-álma tovaiillant; Tekergő Gergő a varázsbottal eltűnt Öregerdő sűrűjében – mi pedig itt maradtunk, Mackómuki nótáját dúdolgatva: „szép vót jó vót igaz se vót! / ki-ki ballag szállására / majd istápol ez behemót / öreg erdő – nincsen párja”.

Szó sincs tehát arról, hogy a Határ-drámák „világon kívüliek”, netán a fantasztikum körébe utalhatók lennének; nagyon is „értünk valók”, aktualitásuk égetőbb, mint valaha. S bár a művek zöme a hatvanas–hetvenes években keletkezett, „antiutópiaként” egy olyan világot örökítettek meg, amely mára rémvalósággá változott. Ha színpadon is láthatnánk őket, talán még lenne rá esélyünk, hogy fordítsunk ezen a tendencián, hiszen mint tudjuk: „a nevetés öl.” Szükségünk van/lenne rá, hogy szembesüljünk önnön rosszabbik énünkkel, s – visszariadva tőle – tudatosan próbáljunk hamis irányultságunkon, tévhiteinken, túlhaldott beidegzettségeinken változtatni. Csak akkor léphetünk ki a Múlt betegségeivel terhelt „karmikus” körünkből („Bal sors akit régen tép...”), ha van erőnk szembenézni mindazzal, amit elrontottunk. „Szlogenekkel”, egymás „övon aluli” ütlegetésével nem változtathatjuk meg a realitásokat, legfeljebb csak egymást kioltó, ellehetetlenítő kettős hatalmi „váltogazdaságot” hozhatunk létre. Határ Győző, aki száműzte a napi politikát az irodalomból, és megvetette a szociografikus ízű szépirodalmat – lám, áttételes eszközökkel sokkal mélyebben világítja át számunkra emberi-nemzeti létünk alapproblémáit, mint az úgynevezett „realista” írók!

Az Argumentum Kiadó az egész magyar irodalom régi adósságát törlesztette, amikor vállalkozott a Határ-színművek egyetlen vaskos kötetben való megjelentetésére, gyönyörű kiállításban, a darabok keletkezésére vonatkozó jegyzetekkel ellátva. Így most már talán azt is remélhetjük, hogy egyik-másik színi rendező felfigyel a művekre, s netán színházban is láthatunk néhányat közülük. Esetleg az új Nemzeti Színházban.

Argumentum Kiadó, Budapest, 2002.

Szeretnénk Önt is olvasóink táborában üdvözölni, egy viszonylag szűk, ám rangos szellemi kör tagjai között. Szerzőink, akikkel a lap olvasása révén megismerkedhet, a kortárs irodalom, publicisztika és grafika élvonalbeli képviselői.

Pénteken keresse az újságárusoknál, vagy fizessen elő az ÉS-re!

Előfizetési díj egy évre: 11 300 Ft,
fél évre: 6300 Ft, negyedévre: 3366 Ft

Megrendelem az **ÉS**-t .....pld.-ban
.....időtartamra.

Kérem, küldjenek részemre előfizetési csekkeket.

Név:.....

Cím:.....

A megrendelőszelvényt kitöltve küldje vissza
címünkre: 1089 Budapest, Rezső tér 15.
Tel.: 303-9211, Fax: 303-9241

**2002/8.
HALÁLUTAK
ÉS SORSTÖRTÉNETEK**

PONTFÉNY: Nagy József
Egy ismeretlen naplója (Péter Márta)
Éjfél után
(Balogh József, Várszegi Tibor)
Beszélgetés Nagy Józseffel

NAGYÍTÁS: Pác – Újvidéki Színház
Sándor L. István tanulmánya

VISSZFÉNY:
Liliom – H. U. D. I. (Sebestyén Rita),
Osiris tudósítások – Artus (Mestyán Ádám),
Getting horny – Katona (Tarda Orsolya)

FÉNYJELEK:
Halász Tamás, Nánay Fanni, Sebestyén
Rita írása külföldi előadásokról,
vendégjátékokról

KAPHATÓ A CITY PRESS ÉS
RELAY HÍRLAPÜZLETEIBEN
ELŐFIZETHETŐ: ESELI@AXELERO.HU
WWW.ELLENFENY.HU